

קוֹנְטֵרַס

הַכֹּל דְּבוּרִים

יגלה ממצלת קדשת הדבור, ואיך שכל מה
שעובר על האדם, הוא רק על-ידי פגם הדבור,
שמפקיר דבורו לדבר כל העולה על רוחו.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי
רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: אִם הָיָה אָדָם שׁוֹמֵר אֶת
דְּבוּרוֹ, וְלֹא הָיָה מְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ,
אִז הָיָה נֹצֵל מִכָּל הַצָּרוֹת שְׁלוֹ. כִּי כָּל הַצָּרוֹת
שֶׁעוֹבְרוֹת עַל הָאָדָם הֵן רַק מִחַמַּת שְׁמִפְקִיר
אֶת דְּבוּרוֹ, וְלָכֵן מִי שֶׁרוֹצֵה לְהַצְלִיחַ בְּעִבּוּדַת
הַשֵּׁם יתְבַרַךְ, עָלָיו לִשְׁמֹר מְאֹד מְאֹד עַל
דְּבוּרוֹ, וְלֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, וְדִיקָא
עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְהַתְעַלּוֹת בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם
יתְבַרַךְ, וְכַמְעַט שְׂאֵי אֶפְשָׁר לָזוּז בְּרוּחַנִיּוֹת
בְּלִי שְׁמִירַת הַדְּבוּר.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרמא)

קוּנְטֵרס

הַכֵּל הַדְּבוּרִים

א.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי מַעֲלַת הָאָדָם
עַל הַבְּהֵמָה זֶה הַדְּבוּר, כִּי כָּל בְּעַל-חַיִּים הַמְּסֻתוֹבֵב
בְּזֶה הָעוֹלָם, עֵקֶר פְּחִיתוּתוֹ הוּא כְּשֵׁאִין לוֹ דְּבוּר לְדַבֵּר.
וְרוֹאִים בְּמִצִּיאוֹת כְּשֵׁמְסֻת־כָּלִים עַל בְּעַל-חַיִּים, שֵׁישׁ לוֹ
דַּעַת, אָבֵל אֵינוֹ יָכוֹל לְהִתְבַּטֵּא בְּמָה שְׂרוּצָה. לֹא-כֵן
הָאָדָם, עֵקֶר הַדַּעַת וְהַחֲכָמָה שְׁלוֹ, שְׂבָרָא בּוֹ הַקְּדוּשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַדְּבוּר, וּבַדְּבוּר הוּא מְתַעֲלָה עַל הַחַי,
וְאֵף שְׁלֵאמוֹת הָעוֹלָם גַּם-כֵּן יֵשׁ דְּבוּר, כִּי גַם הֵם
מְדַבְּרִים, אָבֵל אֵין בְּדְבוּרָם שׁוּם שְׁלֵמוֹת; כִּי עֵקֶר
הַשְׁלֵמוֹת שֶׁל הַדְּבוּר — כְּשֵׁאָדָם זוֹכֶה לְדַבֵּר אֶל
הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְכָל דְּבוּרָיו הֵם, שְׂמֵרָגִיל אֶת עֲצָמוֹ

לְדַבֵּר אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שְׂאֵדָם מְדַבֵּר עִם
 חֲבֵרוֹ וְהִבֵּן מְדַבֵּר עִם אָבִיו, אֲשֶׁר בְּזֶה נִתְעַלּוּ נְשָׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל הָאֲמוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי הֵם מְאַמִּינִים
 בְּאַחֲדוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא אֶחָד בְּתַכְלִית הָאַחֲדוּת, בְּלִי
 שׁוּם פְּרוּדִים כָּלֵל, כִּי אֶחָד לֹא נִתְפָּרֵד לְפְרוּדִים.
 וְתַכְף-וּמִיד כְּשֶׂאֵדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר רַק אֶל
 הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּזֶה נִזְדַּכֵּךְ מֵחֹו וְדַעְתּוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר,
 וּמְחַדִּיר בְּעֲצָמוֹ אֲמוּנָה יוֹתֵר מְבֹרָת וּמְזַכֶּכֶת; כִּי בְּרַגַע
 שְׂאֵדָם מְדַבֵּר רַק אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נִכְנָס בְּלִבּוֹ
 תַקְף וְאִמֵץ לְדַעַת, שְׂאִין לוֹ בְּזֶה הָעוֹלָם אֵף אֶחָד רַק
 הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא; כִּי בְּאַמַת הָעוֹלָם הַזֶּה מְטַעָה מְאֹד,
 כִּי נִדְמָה לְאָדָם שֵׁישׁ לוֹ חֲבָרִים, יְדִידִים, קְרוֹבִים, וּבְזֶה
 מְטַעָה אֶת עֲצָמוֹ, כִּי אָמַר הַנְּבִיא (יִרְמְיָהוּ יז, ה): "אֲרוּר
 הַגִּבֹּר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשֵׁם בְּשֵׁר זְרוּעוֹ, וּמִן הַיּוֹי"ה
 יִסוּר לְבוֹ"; כִּי בְּרַגַע שְׂאֵדָם שֵׁם בְּשֵׁר זְרוּעוֹ, וּבּוֹטַח
 בְּבְנֵי-אָדָם, אֲזִי כְּשֶׂאִין מִתְמַלֵּאת בְּקִשְׁתּוֹ, הוּא בָּא
 לְאַכְזָבוֹת גְּדוּלוֹת, וְהָאַכְזָבוֹת הָאֵלוֹ יְכוּלוֹת כָּל-כָּף
 לְשֹׁבֵר אֶת הָאָדָם, עַד שֶׁנוֹפֵל בְּדַפְאוֹן עֲמַק, וְכָל-כָּף
 מָרִים לוֹ הַחַיִּים, שֶׁהוּא מְסַתּוֹבֵב בְּזֶה הָעוֹלָם כְּמוֹ
 בְּעוֹלָם הַתְּהוֹ, בְּלִי שׁוּם תַכְלִית, אִין לוֹ חַיִּים, לֹא יוֹם
 וְלֹא לַיְלָה, לֹא אוֹר וְלֹא חֹשֶׁךְ, כִּי הַכֹּל בָּא בְּעֶרְבוּבָיָה,

וְכַל זֶה מִפְּנֵי שֶׁנִּתְקַן אֶת עֲצָמוֹ מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵּךְ; כִּי בּוֹ
 בְּרַגַע שֶׁאָדָם זוֹכֵה לְשֹׁמֵר עַל הַדְּבוּר שְׁלוֹ, וּמְדַבֵּר רַק
 אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא הֵכִי מִצְּלַח בְּחַיָּיו; וְלִכֵּן
 אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (חֲלִין פֹּט.): מָה אֲמָנוֹתוֹ שֶׁל
 אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה? יֵשִׁים עֲצָמוֹ כְּאֵלִים; כִּי זוֹ אֲמָנוֹת
 גְּדוּלָה — שֶׁיִּקְדַּשׁ אֶת דְּבוּרוֹ, וְלֹא יְדַבֵּר כִּי אִם דְּבוּרֵי
 אֲמוּנָה, שֶׁיִּרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר תָּמִיד עִם זוּלָתוֹ דְּבוּרֵי
 אֲמוּנָה וְדְבוּרֵי תוֹרָה, וּבְזֶה בְּעֲצָמוֹ הוּא בּוֹנֵה אֶת הַדַּעַת
 שְׁלוֹ, אֶת הַמַּח וְהַשֶּׁכֶל שְׁלוֹ; כִּי עֵקֶר הָאָדָם זֶה הַדְּבוּר,
 כִּי "הַפֶּל דְּבוּרִים", אוֹ שֶׁאָדָם מְדַבֵּר תָּמִיד רַק אֶל
 הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁבְּזֶה נִבְנִים דַּעְתּוֹ וּמַחוֹ, וְזוֹכֵה
 לְהִגִּיעַ לְדִבְקוֹת יוֹתֵר גְּדוּלָה; כִּי כָל מָה שֶׁאָדָם מְרַגִּיל
 אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר יוֹתֵר לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נִפְתָּחִים לוֹ
 לְבוֹ וְדַעְתּוֹ בְּהִפְרֵת הַבוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ שְׁמוֹ, וְזוֹכֵה לְהִגִּיעַ
 לְבִטּוּל עֲצוּם, אֶל עֲצָם עֲצָמִיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַד
 שֶׁהוּא מְרַגִּישׁ עֲרֻבוֹת נְעִימוֹת זִיו חַיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ;
 כִּי הַדְּבוּר שֶׁמְדַבְּרִים אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, פּוֹתֵחַ לוֹ
 אֶת הַלֵּב וְהַדַּעַת לְהַפִּיר בְּגִדְלַת הַבוֹרָא יִתְבַּרֵּךְ שְׁמוֹ,
 וְגוֹרֵם לוֹ לְנִתְקַן אֶת עֲצָמוֹ מִטּוֹבַת הַזּוּלָת, שֶׁאֵינּוּ צָרִיךְ
 אֶת אֶף אֶחָד. וּבּוֹ בְּרַגַע שֶׁמִּגִּיעַ לְיַדֵּי הַפְּרָה זוֹ, אִזּוֹ נִבְנָה
 הַבְּטָחוֹן הָעֲצָמִי שְׁלוֹ, וְיִכּוֹל לְדַבֵּר עִם זוּלָתוֹ דְּבוּרֵי

אמונה ונהשגחה פּרטיית ודבורי תורה; כי התורה היא חכמתו יתברך, ודיקא על-ידי-זה הוא בונה סביבו חומה בצורה, שאף אחד אינו יכול לו; כי באמת "הפל דבורים", בזה העולם רואים שעקר הכח — להגביה או להשפיל, לשבר או לאכזב, הוא רק על-ידי הדבור, כי כשם שיכולים לזכות לכל המדרגות שבעולם רק על-ידי הדבור, הן שמדבר ומשיח ומספר את כל אשר עם לבבו אליו יתברך, והן שמדבר עם כל מידעיו דבורי אמונה ונהשגחה פּרטיית, ולומד תורה, שהיא חכמתו יתברך, עם כל בר ישראל, ולהפך — יכולים לעקר את עצמו מהקדוש-ברוך-הוא, רחמנא לישזבן, על-ידי הדבור, כמאמרם ז"ל (אבות א): "וכל המרבה דברים מביא חטא"; כי כשאדם שובר את הזולת, משפילו ומבזו ומחליש את דעתו, הרי הוא עוקרו לגמרי מהעולם הזה ומהעולם הבא; כי ברגע שמחלישים את הדעת של מישהו יכולים לעקרו משני העולם, ומכל שכן וכל שכן כשאדם מפקיר את דבורו, ומדבר דבורי כפירות ואפיקורסות, שעל-ידי-זה הוא ממלא את כל העולם קלפות, שהן ההסתרות וההעלמות להעלים ולהסתיר את אמתת מציאותו יתברך. ועל-כן החמירו חכמינו הקדושים מאד מאד

על הדבור, ואמרו (סנהדרין צב.): כל המחליף בדבורו כאלו עובד עבודה זרה; כי הדבור צריך להיות דבור אמת, אם אומר משהו, אסור להחליף, ובו ברגע שמחליף את דבורו, הוא מגלה שאינו מאמין בהקדוש-ברוך-הוא. ובשביל זה אמרו חכמינו הקדושים (שבת קיט:): מנין שהדבור כמעשה? שנאמר (תהלים לג, ו): "בדבר הוי"ה שמים נעשו", פי בזה שהאדם מדבר, הוא בונה את העולם או מחריב את העולם, כי כל אדם הוא עולם פרטי, ועל-כן "הכל דבורים" — אם אדם זוכה לדבר עם זולתו דבורי אמונה והשגחה פרטית, ומחזקו ומאמצו ומעודדו ומשמחו ומדבר על לבו ועוזרו, הרי הוא בונה את האדם הזה — עולם ומלואו, כי כל אדם הוא עולם מלא, ואם אדם שובר את הזולת, ומדבר אתו בזלזול, ומכל שכן שמקלל אותו או מדבר עליו לשון-הרע, רכילות וליצנות, ומתלוצץ ממנו ושובר אותו לגמרי, הרי הוא מחריב את העולם, כי מחריב עולם שלם, כי האדם הוא עולם ומלואו; ולכן ראה, אהובי בני היקר, לשמר מאד על הדבור, ותרגיל את עצמך לדבר דבורי אמונה והשגחה פרטית עם כל מידיעך וחברך וידידיך, ותשתדל תמיד לחזק את הזולת, ותמיד תזכיר

שם שמים, הינו ששם שמים יהיה שגור בפיה, ואת
 כל מי שאתה פוגש, תשתדל לחזקו ולשמחו, לעודדו
 ולאמצו, כי על כל אחד ואחד עוברים כל מיני קטנות
 ונחלישות הדעת, צרות ומכאובים, הן מעצמו והן מבני
 ביתו ומילדיו, מקרוביו, משכניו וממידעיו, והן
 מפרנסתו, וכשפא אדם ומחזק ומעודד ומשמח ומאמץ
 את הזולת, אין עוד מצנה יותר גדולה מזו, ובזה
 שמחזקים ומאמצים ומעודדים ומשמחים את הזולת,
 גם הוא מתחזק ומתעודד ונכנס בשמחה; כי בו ברגע
 שאדם משפיע על הזולת, עם אותם הדבורים הוא
 בעצמו נשפע, ולכן "הכל דבורים", צריכים מאד
 לשמר על הדבור, לדעת שהדבור הוא הכלי הקדוש
 ביותר של האדם, ומותר אדם מן הבהמה זה רק
 הדבור, ואף שגם אמות העולם, גויים ערלים
 ומטמאים נחוננו בדבור, אך מאחר שאינם משתמשים
 עם הדבור לדבר מהקדוש-ברוך-הוא, ולא קבלו את
 התורה, הרי הם אינם נקראים בני-אדם, "כי אדם
 אתם" (יחזקאל לד, לא) — אתם קרויין אדם ואין
 העובדי כוכבים קרויין אדם (יבמות סא); מפל שכן
 שאינם מדברים אל הקדוש-ברוך-הוא, אזי דעתם
 ושכלם כמו חיות היער, ולכן הם מאד נדמים

הכל דבורים

רמא

בְּמַעֲשֵׂיהֶם וּבַהֲנִיגוּתֵיהֶם לְחֵיוֹת רָעוֹת, חֵיוֹת טוֹרְפוֹת,
שֶׁהֵם רוֹצְחִים וּמְזִיקִים, לֹא-כֵן נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁקִּבְּלוּ
אֶת הַתּוֹרָה מִסִּינִי, שֶׁהִיא חֻכְמָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אִם הֵם
מִשְׁתַּמְּשִׁים עִם הַדְּבוּר לְדַבֵּר רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְלִשְׁיחַ
וְלִסְפָּר אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבָם לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וְלוֹמְדִים אֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, אֲזִי הֵם מִתְעַלִּים
בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה, וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי שְׁזוּכָה לְשֹׁמֵר
עַל הַדְּבוּר, וְיִוָּדַע שׁ"הַכֹּל דְּבוּרִים", שֶׁהִסוּד שֶׁל הָאָדָם
בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא הַדְּבוּר, וְאִזּוֹ יִהְיֶה הַכִּי מְאֹשֵׁר בְּחַיָּיו;
כִּי מִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּבֹרַח
לְמָקוֹם פָּנוּי שְׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְיוֹשֵׁב שָׁם בְּפָנָה
נְדַחַת אוֹ בְּאִיזָה שְׂדֵה עַל הָהָר, אוֹ בְּאִיזָה מְרַתֵּף אוֹ
בְּאִיזָה גַּג בְּמָקוֹם פָּנוּי שְׂאִין שָׁם בְּנֵי-אָדָם, וְיוֹשֵׁב
בְּעַקְשָׁנוֹת גְּדוּלָּה, וּמְדַבֵּר רַק אֶל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
וּמְסַפֵּר וּמְשִׁיחַ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ
שֶׁמְדַבְּרִים אֶל חֵבֵר טוֹב וְאֶל הָאָבָא, אֲזוֹ נִתְרַחֵב לְבוֹ
וְדַעַתוֹ שְׂאִינוֹ תְלוּי בְיַד אַחֲרִים, אֶלָּא יֵשׁ לוֹ כַּחוֹת
הַנֶּפֶשׁ עֲצוּמִים לְהַשְׁפִּיעַ לְזוּלָתוֹ, וּמִתְחִיל לְדַבֵּר עִם
אַחֲרִים דְּבוּרֵי אֲמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְיֵשׁ לוֹ כַּחוֹת
הַנֶּפֶשׁ עֲצוּמִים לְעוֹדֵד וּלְחֹזֵק וּלְשִׂמְחָה גַּם אֶת הַזּוּלָת, כִּי
הוּא כָּבֵד אֵינוֹ נִצָּרֵךְ לְאַף אַחֵד. וְזוֹ הַמְּדַרְגָּה הַכִּי

עליונה שאדם צריך לזכות אליה עם הדבור שלו —
 הן לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא, והן לדבר אל אחרים,
 ובו ברגע שנסכם אצלו ש"הפל דבורים" — הכל
 תלוי בדבור, הן לטוב והן להפך, כמאמר החכם מכל
 האדם (משלי יח, כא): "מוֹת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן"; אז הוא
 שומר על דבור פיו, ועל-ידי-זה נצל מהכל; אשרי מי
 שאינו מטעה את עצמו, ושומר על דבור פיו, ואז טוב
 לו בזה ובכא תמיד.

ב.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שאדם צריך
 להתחזק בזה העולם בכל מיני אפנים, ועקר
 ההתחזקות צריך בדבור, כי "הפל דבורים", כל
 העולם הזה מלא עם דבורים, כל אחד מדבר ומספר
 ומשיח מה שיקורה בעולם, ואף אחד אינו שם לב, כי
 אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והדבור הוא
 הכלי הכי יקר של האדם, אם אדם זוכה לקדש ולטהר
 את דבור פיו, ואף פעם אינו מקלל ואינו מנבל את
 פיו, ומכל שכן שאינו משפיל את אף אחד, אלא
 ומעודד ומשמח ומחזק את הזולת, אז כלם אוהבים

הכל דבורים

רמג

אותו; כי טבע של בני-אדם, שנמשכים אחר העצבות והעצלות והדפאון, והם כל-כף נשברים מכל דבר קטן, עד שיש כאלו שנגחלשת דעתם בצורה אימה כזו, שמסתובבים במחשבות של התאבדות, כי אינם רואים שום אור בקצה המנהרה, מרב צער וחשך שעובר עליהם, וכשבא אדם ומדבר על לבם, מחזקם ומעודדם ומשמחם ומרחיב את דעתם, על-ידי-זה הוא הציל אותם, לא-כן כל הצרות שאנו רואים בעולם הן רק על-ידי הדבור, כי "הכל דבורים", אנשים מדברים שקר ורכילות וליצנות, ואינם עומדים בדבורם, מרמים ומטעים את הבריות, ואומרים להם שקר בפנים, ומדברים כל מיני שטיות של הבלי העולם הזה, שעל-ידי-זה מגבירים את הקלפות, שהן העלמות והסתרות המעלימות ומסתירות ומכסות את אמת מציאותו יתברך, כי "הכל דבורים" — העולם הזה קיים רק על הדבור, כי הדבור כמעשה, והעולם הזה נקרא עולם העשיה — עולם המעשה, ולכן "הכל דבורים", הכל תלוי כפי הדבורים, אם אדם מדבר, רחמנא לישזבן, כפירות ואפיקורסות, ומטיח דברים כלפי מעלה, ומדבר לשון-הרע, רכילות וליצנות, נבול פה, קללות והשפלות, שמשפיל את זולתו ומצער את

בְּנֵי-אָדָם, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מְמַלֵּא אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ
עִם קִלְפוֹת, שֶׁהֵן הַעֲלָמוֹת וְהַסְתָּרוֹת, שֶׁמְעַלְימוֹת
וּמְסַתִּירוֹת אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. וּמִזֶּה בָּאוֹת לוֹ כָּל
הַצָּרוֹת, כִּי (תְּהִלִּים קמח, ח): "רוּחַ סְעָרָה עָשָׂה דְבָרוֹ",
כָּל הַבְּלִבוֹלִים וְהַצָּרוֹת וְהַרוּחַ סְעָרָה שֶׁבָּאָה לְאָדָם, זֶה
רַק עַל-יְדֵי דְבוּרוֹ שֶׁמְפַקִּירוֹ, וְעַל-כֵּן כָּל בְּנֵי-אָדָם
שֶׁסּוֹבְלִים מֵהַ שְׂסוֹבְלִים סִבָּל גְּדוֹל וְנוֹרָא מְאֹד, כִּי
הַפְּקִירוֹ אֶת דְבוּרָם, וְדְבָרוֹ כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחָם, וְלִכֵּן
מָרִים וְחֲשׂוֹכִים לָהֶם הַחַיִּים, כִּי כָּל-כֶּף הַרְגִּילוֹ אֶת
עֲצָמָם לְדַבֵּר שְׁטִיּוֹת וְדְבָרִים בְּטִלִּים, עַד שֶׁנִּתְקַוּוּ אֶת
עֲצָמָם לְגַמְרֵי מֵאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וְאִין לָהֶם כְּלִים
לְתַפֵּס רוּחַנִּיּוֹת חֵיוֹת אֱלֹקוֹת, כִּי הַדְּבוּר הוּא כְּלֵי הַשְּׁפַע
— אִם לְטוֹב וְאִם לְהַפֵּךְ, אִם אָדָם מְפַקִּיר אֶת דְבוּרוֹ,
וּמְדַבֵּר כְּפִירוֹת וְאֶפִיקוֹרְסוֹת וְכָל מִינֵי דְבָרִים בְּטִלִּים
שֶׁאִין לָהֶם טַעַם וְרוּחַ וְשִׁכְל, עַל-יְדֵי-זֶה נַעֲלָם וְנִסְתָּר
מִמֶּנּוּ אֱלֹקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, לֹא-כֵן אִם הוּא מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ
לְדַבֵּר דְבָרֵי תוֹרָה שֶׁהִיא חֻכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשֶׁר כָּל דְבוּר
וְדְבוּר מִדְבוּרֵי הַתּוֹרָה, נִכְנָס בְּתוֹךְ חֻכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְזוֹ
הַמְצָוָה הָעוֹלָה עַל כָּל הַמְצָוֹת, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל (ירוּשְׁלָמִי
פָּאָה): אֲפֹלוּ כָּל מְצוּוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה אֵינָן שׁוֹוֹת לְדַבֵּר
אֶחָד מִן הַתּוֹרָה, כִּי הַלּוּמֵד תּוֹרָה מִמְּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ

חכמתו יתברך, והמצוות הן רצונו יתברך, ואי אפשר לקיים רצונו יתברך שהם המצוות, אלא אם כן לומד את התורה הקדושה המגלה את רצונו יתברך שהן המצוות, וכך התורה הקדושה פותחת לאדם את המח לידיע ולהודיע ולהודע שהכל לכל אלקותו יתברך, פי (זהר הקדוש מצרע נג): אמאי איקרי תורה? בגין דאורי וגלי במה דהנה סתים דלא אתידע; ולכן כשאדם לומד את התורה הקדושה שהיא חכמתו יתברך, על-ידי-זה הוא יודע את רצונו יתברך, שהן המצוות, וכן נפתח לו השכל והדעת להבין ולהשכיל, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ודומם, צומח, חי, מדבר — הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ולכן מתחיל לדבר אל הקדוש-ברוך-הוא ומשיח ומספר את כל אשר עם לבבו אל הקדוש-ברוך-הוא; פי כל מה שאדם נמנע לדבר להקדוש-ברוך-הוא, הוא מפני שאינו יודע שהוא נמצא, ומבלעדיו אין שום נמצא; פי אי אפשר להגיע אל חכמה זו, אלא על-ידי למוד התורה הקדושה, ועל-כן כשאדם לומד את התורה הקדושה, היא מלמדת אותו ללכת בדרך האמת, ומלמדת אותו עצה איך לשוב להקדוש-ברוך-הוא, ואפלו אם נגזר עליו איזו מיתה או איזה עני, איזה צער או מכאוב,

הרי זה נתבטל על-ידי למוד התורה הקדושה, ומכל
שכן כשזוכה שנפתח לו המוח והשכל, לידע ולהודיע
ולהודע, שהכל לכל אלקות גמור הוא, ואין עצה
אחרת בזה העולם, רק לבוא ולדבר אליו יתברך, כי
אין לאדם בזה העולם אף אחד רק הקדוש-ברוך-הוא,
אז הוא בא אל תכליתו הנצחית, שלשמה נברא, אבל
היות ש"הכל דבורים" בעולם העשירה והמעשה הזה,
וזה מעקרי הבחירה — להחזיק בטוב, או, חס ושלום,
בהפך — ברע, ועל-כן מי שאין לו שכל ודעת ובינה
והשכל, ואינו לומד את התורה הקדושה, אלא עוסק
בדברים בטלים ומבטלים, על-ידי-זה הוא מעלים
ומסתיר ומכסה מעצמו את אמתת מציאותו יתברך,
ונכנסת בו כפירות ואפיקורסות, שזה החשף והרע
שנוקמים בו, ומצוי תמיד בדכאון ובעצבות פנימית,
לא-כן אם מנצל את דבורו, הינו שלומד תורה
הקדושה, שהיא חכמתו יתברך, ויודע לקיים את רצונו
יתברך, ומדבר ומשיח את כל אשר עם לבבו אליו
יתברך, על-ידי-זה נתגלה אליו אמתת מציאותו
יתברך, וחי חיים ערבים ומתקים, ומתענג בזיו שכינת
עזו יתברך.

ג.

צריך שתדע, אהובי בני היקר, כי "הכל דבורים", העולם הזה עומד על הדבור, כמו שאנחנו רואים בחוש, שמדי יום ביומו השכם והערב רק מדברים ומפטיפטים כל מיני פטיפוטי דברים בטלים, לשון-הרע, רכילות וליצנות, כפירות ואפיקורסות, כי העולם מלא עם דבורים, מספרים כל מיני ספורים, ומדברים כל מיני פטיפוטים של הבל, אשר דבר זה מעלים ומסתיר ומכסה את אמתת מציאותו יתברך, ולהפך — מי שזוכה להיות דבוק בתי החיים בו יתברך, ותמיד מדבר עמו יתברך, ולומד את התורה הקדושה שהיא חכמתו יתברך, על-ידי-זה הוא יכול להוריד את עצמו אל זה העולם, ומלקט ומקבץ מכל השיחות והדבורים של בני-האדם את הנקודות חיות אלקות שיש בתוך הדבורים, ומוציא מהם רמזים בשבילו, שזה סוד הנבואה; כי באמת גדולי מבחרי הצדיקים הדבקים בו יתברך, ושרים שירות ותשבחות אל הקדוש-ברוך-הוא יומם ולילה, ודבקים בתי החיים בו יתברך, ומיחדים יחדים קדושים, ולומדים את התורה הקדושה בהתמדה גדולה, הם יכולים להוריד את עצמם אל כל

בני-האדם, ומשיגים את הקדוש-ברוך-הוא בכל
הדבורים של העולם, ואפלו בכל הדבורים ופּטפּוּטֵי
הסרק שמשפּרים רב העולם ספורים שקורים בעולם
המעשה הזה, ואפלו בדבורים הרעים שלהם, הם
גם-כן מוצאים את הנקודות חיות אלקות שיש בתוך
הדבורים והספורים האלו, ובונים מזה את קומת
השכינה, ונתגלים להם סודות עמקים; כי באמת אין
בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא,
ודומם, צומח, חי, מדבר — הכל לכל הוא עצם
עצמיות חיות אלקותו יתברך, כי כך ברא הקדוש-
ברוך-הוא את עולמו, שיהיה נעלם ונסתר, נגלה
ונפתח, הינו מצד אחד יש העלמות וכסויים,
שמעלימים ומסתירים ומכסים את אמתת מציאותו
יתברך, ומצד שני נתגלה עצם האלקות שיש בכל דבר,
ולכן גדולי מבחרי הצדיקים, אשר אינם מסיחים דעתם
ממנו יתברך כרגע, שאפלו בשעה שמדברים עם
בני-אדם, אז הם מדברים עם הקדוש-ברוך-הוא,
ובני-אדם שמסתובבים סביבם חושבים שהם מדברים
אליהם, ובאמת מרב דבקותם שדבקים בו יתברך, הם
מדברים אז אל הקדוש-ברוך-הוא, וכן מקבלים רמזים
וגלויים מבני-אדם המדברים עמם ומפּטפּוּטֵים כל

מיני ספורים, כי בונים את קומת השכינה. ועל-כן צריכים לנהג כבוד גדול באלה הצדיקים, מאחר שהם כל-כף דבוקים בו יתברך, ויכולים להוציא מהדבורים והפטפוט דברים בטלים רמזים גם לעצמם, ומה גם שבונים מזה את התורה הקדושה; כי בכל שיחה ודבור שמדברים בני-אדם, שם גנוז אלופו של עולם, וגדולי מבחרי הצדיקים יכולים למצא את זה שם; ועל-כן אשרי מי שזוכה להתקרב לצדיקים כאלה, שיכולים להוריד את עצמם אל העולם הזה הגשמי והחמרי, ולמצא את אלקותו יתברך בתוך כל הדבורים והספורים שבזה העולם; כי באמת הכל מגלה את האלקות; אשרי מי שמתקרב אל צדיקים כאלו, ואשרי ואשרי מי שמכבדם, שעל-ידי-זה גם עליהם ישפע אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו, ויזכו לחזר בתשובה שלמה, וישמרו גם הם את דבוריהם לדבר רק דבורי אמונה והשגחה פרטית עם כל מידעיהם.

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, כי בזה העולם "הכל דבורים", מי שזוכה ומדבר רק דבורים של

אמונה והשגחה פרטית, ומחיה ומחזק ומשמח ומעודד ומאמץ את נשמות ישראל, כלם אוהבים אותו, ובנגל קונה לעצמו אוהבים וידידים, כי טוב הכל חפצים לשמע, לא-כן מי שמרגיל את עצמו להתקוטט ולרוב ולחלק על כל אחד, ומכל שכן שמנבל את פיו, ומקלל וצועק ומתפרץ על כל אחד, קונה לעצמו שונאים השונאים אותו, ואין רוצים לעמד על ידו; ולכן ראה, אהובי, בני היקר, לידע ש"הכל דבורים", כל האדם תלוי בפני הדבור שלו, אם הוא מחזק ומעודד ומאמץ את נשמות ישראל, ומשתדל לשמח את כל בר ישראל הנמצא במצוקה, והוא מדבר על לבו, ומעודדו ומשמחו, אין לה עוד מצוה יותר גדולה מזו, כי זה מאד חשוב בעיני הקדוש-ברוך-הוא, שמגביהים ומרימים את העניים והשפלים, השבורים והרצוצים, לא-כן אין לה עברה יותר גדולה מזו, שאדם משפיל ושובר ומרחק את אלו העניים והשפלים, השבורים והרצוצים, והוא מוסיף חטא ועון על פשע; כי זה עקר הרציקה והרשעות — לשבור בני אדם, לרחקם ולגרשם ולשברם, לא די שעוברים עליהם צרות ויסורים מהם בעצמם, עוד צריך להוסיף להם השפלות וקללות ולדחותם. ולכן

הכל תלוי בדבורים

רנא

ראה, אהובי, בני היקר, מה לפניך, "הכל דבורים", כל העולם הזה תלוי כפי הדבור — אם לטובה ואם להפך, תבחר רק בטוב, ותדבר תמיד רק מהקדוש-ברוך-הוא, ותכניס תקנה בכל בר ישראל, ובזכות זה תזכה שהקדוש-ברוך-הוא ישפיע עליך שפע ברכה ונהצלתה בכל מעשה ידיך, ויאיר עליך מלך הכבוד באור וזיו וחיות ודבקות כזו, שלא תארת ולא שערת מימיה; כי הכל תלוי כפי הדבור והשיחה של האדם, ומכל שכן בביתך עם אשתך ועם ילדיך, אתה צריך לרחם עליהם מאד, ולהשמר מאד לא להשפיל את האשה, אשר היא ממילא שבורה ורצוצה, כי עובר עליה מה שעובר — צער העבור וצער הלידה וצער הגדול, וטבע של האשה שהיא נמצאת תמיד ברוח נמוכה, וכן הילדים עדין קטנים בשכלם, וכשאתה תחזק ותעודד ותשמח אותם, אתה מעלה ומגביה את מחם, כי כשמתחסים אל הילדים, ומשתדלים מאד לעזור להם ולעודדם ולדבר בשבחם, על-ידי-זה הם מתפקחים בקלות, ונבנית דעתם ושכלם יותר; כי טבע של הקטן, שאוהב שנותנים לו מחמאות ומתיחסים אליו כמו שמתחסים אל גדול, על אחת כמה וכמה כשמתחזקים ומעודדים ומשמחים את האשה ומכבדים

אוֹתָהּ. בְּזֶה נוֹתְנִים לָהּ אֱמוּנָה וְעֵדוּד, וְזֶה מְסַיֵּעַ בְּעִבּוּרָהּ
 לְתַפְקֹד בְּבֵיתָהּ, וְאִזּוֹ כָּל בֵּיתוֹ נֶעֱשֶׂה מְשָׁכָן לְשֹׁכְנֶיהָ;
 וְעַל-כֵּן תִּהְיֶה רָגִיל תָּמִיד לְדַבֵּר רַק בְּאִפְּן חַיּוּבִי, הֵן
 בְּבֵיתָךְ עִם אֲשֶׁתְּךָ וְעִם יְלָדֶיךָ, וְהֵן בַּחוּץ עִם כָּל אָדָם
 שֶׁנִּקְרָה בְּדַרְכְּךָ, תִּקְדִּים לוֹ שְׁלוֹם וְשִׂתְהִיָּה לְךָ מְלָה
 וְדַבּוּר טוֹב בְּעִבּוּרוֹ, וְדִיקָא עַל-יְדֵי-זֶה תִּשְׁלִים אֶת כּוֹנֵת
 הַבְּרִיאָה; כִּי (מִדְּרַשׁ תַּנְחוּמָא בְּחֻקְתֵּי): מִיּוֹם שֶׁבָּרָא
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, נִתְאַוָּה שִׂתְהִיָּה לוֹ דִּירָה
 בַּתְּחִילוֹתָיו, כִּי הוּא רוֹצֵה שְׁכָל אֶחָד יִדְבֹר רַק מִמֶּנּוּ,
 וַיִּגְלֶה אֶת אֲמַתּוֹת מְצִיאֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְזֶה נֶעֱשֶׂה רַק
 עַל-יְדֵי הַדַּבּוּר, וְעַל-כֵּן בְּזֶה עוֹלָם הָעֲשִׂיָּה "הַכֹּל
 דְּבוּרִים", הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי הַדַּבּוּר שְׁלוֹ — אִם לְטוֹב
 וְאִם לְהַפֵּךְ, וְלָכֵן תִּקְדֹּשׁ וּתְטַהֵר אֶת דְּבוּרְךָ, וַיְהִיָּה לְךָ
 כְּלִי לְהַמְשִׁיךְ בּוֹ שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתִתְעַנֵּג בְּנַעֲמֵי זִיו
 עֲרֻבוֹת שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעוֹלָמְךָ תִּרְאֶה בְּחַיִּיךָ; אֲשֶׁרִי
 מִי שֶׁשָּׂם דְּבָרֵי אֱלוֹ אֵל תוֹךְ לְבוֹ, וּמְקִיָּמָם בְּאַמַּת, שְׂאֵז
 יִזְכֶּה לְרֹב טוֹב הַמִּתְקֵן לְצַדִּיקִים לְגִצְחַ נְצָחִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שִׁבַּח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!